

LIETUVOS ŽEMĖS GELMIŲ TURTAI – AR JUOS NAUDOSIME?

2012 m. pabaigoje įvyko eilinis jau XXIII Lietuvos geologų sąjungos suvažiavimas, kurio pagrindinė tema buvo „Lietuvos žemės gelmių turtais“. Šiame GA numeryje spausdiname trijų (iš suvažiavime perskaitytų penkių pranešimų ta tema) pranešimų pagrindu parengtus straipsnius. Be M. Gregorausko, V. Juodkazio ir A. Štuopio parengto straipsnio apie Lietuvos gėlo požeminio vandens išteklius, šiame numeryje rasite ir daugiau straipsnių apie krašto hidrogeologines vertybes, straipsnį, skirtą mūsų žymiam hidrogeologui Leonui Ričardui Petručiui, kurio 100 metų jubiliejų neseniai paminėjo geologų bendruomenė.

Kiti pranešimų pagrindu parengti straipsniai – tai G. Juozapavičiaus „Lietuvos naudingosios iškasenos ir jų naudojimo galimybės“ ir I. Vaičeliūno „Angliavandeniliai iš skalūnų: pavojai tikri ar išgalvoti?“. Pirmoji publikacija gvildena jau įsisenėjusias problemas, su kuriomis susiduria geologinės įmonės, ieškančios, žvalgančios ir eksploatuojančios naudingųjų iškasenų telkinius. Kaip matysite, autoriaus išvada ir liūdna, ir ironiška: „Politiką lemiantys valdininkai turi suprasti, kad visuomenės gerovę galime sukurti tik plėtodami savo vietinę žaliavų rinką ir skatindami jų gavybos plėtrą visais įmanomais būdais. Tik tuomet mes pagal pragyvenimo lygį Europoje nebūsime ubagai.“ I. Vaičeliūno publikacija savotiškai papildo skiltyje „Lietuvos geologijos tarnyboje“ pateikiamą informaciją apie galimą skalūnų dujų gavybą Lietuvoje, tikrus ir menamus pavojus. Pastaruoju metu apie tai žiniasklaidoje pateikiama daug labai prieštaringos informacijos. Savų gamtinių dujų išteklių turėjimas, be abejo, būtų naudingas Lietuvai. Tai būtų viena iš reikšmingiausių alternatyvų, apsirūpinant gamtinėmis dujomis. Kaimyninėje Lenkijoje prieš keletą metų, padedant JAV specialistams, buvo ryžtingai žengta šio alternatyvaus dujų šaltinio tyrimų kryptimi. Tačiau žiniasklaidoje pasirodžiusi informacija apie dėl skalūnų dujų gavybos kilusias ekologines ir socialines problemas pačiose Jungtinėse Amerikos Valstijose privertė suklusti ir Europos šalis. Kai kurios valstybės jau atsisakė tokių tyrimų, kitos vėl atnaujino pastangas tirti moliū skalūnų dujas. O vienai valstybei, po visuomenės spaudimo

atsisakiusiai minties ieškoti skalūnų dujų, dabartinis dujų tiekėjas net 20 proc. sumažino pardavimo kainą... Tik ar nenuteks, kaip tame posakyje – *bėgo nuo vilko, o pataikė ant meškos*. Ypač klaidu gali būti teisiniuose labirintuose, kai leidimas skalūnų dujų žvalgybai kartu susiejamas su jų gavyba, kai ne visai aiškios dujas eksploatuojančios bendrovės teisės valstybės atžvilgiu ir pan. Šiuo metu Lenkijoje baigiamas rengti skalūnų dujų gavybos įstatymas, kurio nuostatos būtų įdomios ir mūsų specialistams. Turint omenyje, kad Lietuvoje nėra skalūnų dujų žvalgybos ir pramoninės gavybos patirties (mūsų specialistai daugiau žinomi kaip naftos telkinių tyrėjai bei eksploatuotojai), iškyla ir kompetencijos klausimas. Gal logiškiausias ir pakankamai atsargus kelias būtų nedidelio masto žvalgybos darbai, kurie padėtų atsakyti į klausimą: ar iš viso yra angliavandenilių Lietuvos silūro skalūnuose? Teigiama atsakymo atveju tik išbandžius skalūnų dujų gavybos technologijas, ištyrus tokių darbų poveikį aplinkai ir tik atlikus labai išsamų poveikio aplinkai vertinimą būtų priimamas sprendimas dėl skalūnų dujų pramoninės gavybos.

Šiame numeryje tęsiama pernai (GA, 2012/4) pradėta skelbti G. Mikalausko parengta medžiaga apie saugomus Lietuvos geopaveldo objektus. Šį kartą aptariama didžiausia jų grupė – rieduliai. Taip pat pristatome bakalaurės L. Turskytės darbo dalį apie du šaltinius–gamtos paminklus. Pakartotinas Svilės ir Arimaičių šaltinių tyrimas, aplinkos būklės įvertinimas yra naudingas ir gamtosauginiu, ir mokslinio pažinimo prasme. Kaip žinia, tarp 255 valstybės saugomų geopaveldo objektų hidrogeologinių tėra tik 34, ir iš jų tik 19 paskelbti gamtos paminklais. Todėl sveikintinas Lietuvos geologijos tarnybos ir Aukštadvario regioninio parko parengtas ir išleistas naujas leidinys „Lietuvos šaltiniai ir versmės: Aukštadvario regioninis parkas“. Džiugu, kad planuojama išleisti visą seriją leidinių apie šaltinius ir versmes, esančius nacionaliniuose ir regioniniuose parkuose, atskiruose Lietuvos regionuose. Žurnalo redakcija numato tęsti geopaveldo objektų (atodangų, smegduobių ir pan.) aprašymus ne tik juos populiarindama, bet ir siekdama paskatinti ieškoti naujų, visų dėmesio vertų gamtos vertybių.